

Fonts per a la història de l'art

2015/2016

Codi: 100577

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500239 Història de l'art	OT	3	2
2500239 Història de l'art	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Joan Duran Porta

Correu electrònic: Joan.Duran@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

L'assignatura pretén abordar de manera sintètica l'estudi de les fonts literàries i documentals que tracten dels artistes i les obres d'art al llarg de la història. Planteja, en primer lloc, una mirada general sobre les fonts, de tipus pràcticament taxonòmic, que permet visualitzar els principals tipus de textos que ofereixen informació sobre la història de l'art, i alhora fa explícita la importància fonamental d'aquestes fonts en qualsevol aproximació acadèmica a la disciplina artística. En segon lloc, s'analitzen els exemples més significatius de cadascuna de les tipologies.

Donada l'envergadura del temari, l'aproximació específica a les fonts se centra principalment en els àmbits antic i especialment medieval, mentre que l'anàlisi de les fonts d'època moderna i contemporània serà treballat de manera autònoma pels alumnes a partir de les lectures proposades.

Objectius específics:

1-Visualitzar la importància de les fonts literàries i documentals com a material bàsic per a la disciplina acadèmica de la història de l'art

2-Repasar tipològicament les fonts conservades, amb èmfasi particular en les d'època antiga i medieval.

3-Capacitar l'alumne per a l'anàlisi específic d'un text literari o documental sobre la matèria artística, tot relacionant la informació aportada amb el seu context històrico-artístic.

Competències

Història de l'art

- Aplicar el domini de l'instrumental crític i metodològic fonamental per comprendre i narrar la història de l'art i per reflexionar sobre la professió de l'historiador de l'art.
- Aplicar metodologies científiques pròpies de la disciplina de la història de l'art
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
5. Demostrar el coneixement de metodologies científiques, fonts i teoria de l'art en la lectura, la crítica i la interpretació formal, iconogràfica i simbòlica de qualsevol imatge artística o cinematogràfica
6. Estimular la creativitat i fomentar idees innovadores.
7. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística
8. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
9. Reconèixer els coneixements metodològics, iconogràfics i de teoria de l'art per fer la lectura d'una imatge artística.
10. Saber exposar amb eficàcia els coneixements, oralment i per escrit.
11. Utilitzar els coneixements de teoria general de l'art en la crítica de la imatge artística.

Continguts

TEMARI:

1. *El concepte de font*: Les fonts de la història de l'art i el concepte de literatura artística. El concepte de font (font-model, font-notícia). Classificacions tipològiques fonamentals. L'estudi de les fonts en la historiografia artística. La qüestió de la fiabilitat. Característiques de les fonts de cada període històric: arquetipus literaris, valors documentals, formats. Conservació i canals de transmissió.

2. *La literatura tècnica*: Definició i importància del fenomen. Els antecedents antics: de Policlet a Vitruvi. La transmissió dels receptaris des de l'Antiguitat a l'època medieval. Un prototipus de tractat plenomedieval: el *De Diversis artibus* de Teòfil. Cennino Cennini i altres textos de la baixa Edat Mitjana. La tractadística moderna i les seves bases teòriques: panorama.

3. *Els llibres de models*: Difusió i utilitat dels llibres de models. Antecedents antics. Panorama de l'època alt i pleno-medieval. Un document únic: el plànol de Saint-Gall. Llibres de models en època gòtica: Villard de Honnecurt. L'obra d'art com a model artístic: efectes de la difusió del gravat en l'art d'època moderna.

4. *Estètica i teoria de l'art*: L'art com a objecte d'estudi filosòfic. El concepte de bellesa i els valors de les arts visuals en els autors clàssics. L'art en la filosofia cristiana: de sant Agustí a sant Tomàs d'Aquino. Visions simbòliques de la realitat artística medieval.

5. *La reflexió sobre la imatge*: Valors de la imatge artística en el pensament antic. El primer cristianisme: del rebuig a la utilització de la imatge. L'època del gran debat: l'iconoclasme a Bizanci com a fenomen religiós i polític. Reaccions occidentals a l'iconoclasme grec. La plena Edat Mitjana: la funció de les imatges artístiques (i algunes reticències).

6. *La descripció literària*: La descripció com a gènere literari: models i fórmules antigues. Orígens de l'èkfrasi com a fenomen literari. Fonts cristianes de la tardoantiguitat i bizantines. La descripció en la literatura de l'Occident medieval: obra real i obra imaginada.

7. *Literatura periegètica*: Literatura de viatges i literatura topogràfica. Els relats de viatgers com a font de la història de l'art antic: la *Periegesis* de Pausànies. Els viatges a Terra Santa i la seva repercussió a Occident. Els viatgers medievals: pelegrins, comerciants, ambaixadors.

8. *Fonts històriques*: Cròniques i biografies: notícia de les arts en la literatura històrica. Valor de la historiografia antiga. El gènere biogràfic en la tradició antiga i bizantina. Intencionalitat política de les cròniques medievals.

9. *La biografia d'artista*: L'artista com a protagonista literari. Reconeixement de l'art i els artistes en l'Antiguitat clàssica. L'aparent anonimat de l'artista medieval. Orígens del reconeixement definitiu: Giotto en la literatura de l'humanisme. Les primeres biografies d'artistes a la Itàlia quatrecentista. La forma definitiva: les *Vides* de Giorgio Vasari.

10. *Inscripcions i signatures*: L'epigrafia com a font documental: de l'Antiguitat a l'Edat Mitjana. Les signatures d'artistes i l'evolució del paper social dels creadors.

11. *Les fonts documentals*: Concepte i transcendència històrica de les fonts documentals. El fenomen de la falsificació. Anàlisi diplomàtica: elements extrínsecs i intrínsecs. Panorama dels tipus documentals amb informació artística. Els contractes d'artista com a font específica.

12. *Fonts iconogràfiques*: La literatura com a model per a la creació artística. La iconografia com a metodologia dins dels estudis artístics. Fonts literàries per a la iconografia clàssica. Fonts per a la iconografia cristiana. A la perifèria: l'heràldica medieval i l'emblemàtica moderna

Metodologia

L'assignatura es basa en la classe magistral, en la que es combinarà l'exposició dels continguts generals i específics del temari amb la lectura de fragments dels textos que són objecte d'estudi. Hi haurà una o dues lectures obligatòries que permetran preparar la part del temari dedicada a les èpoques moderna i contemporània.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	40	1,6	1, 2, 3, 6, 8, 9, 11
Tipus: Supervisades			
Lectures obligatòries	30	1,2	7
Tutories	12	0,48	
Tipus: Autònomes			
Estudi autònom	60	2,4	2, 3, 7

Avaluació

L'avaluació constarà de quatre proves parcials, cadascuna de les quals comptarà un 25% de la nota final. Hi haurà tres exàmens sobre el temari donat a classe, que seran a base de preguntes de resposta breu i concreta. Finalment, hi haurà una darrera prova dedicada a l'avaluació dels continguts de les lectures obligatòries.

La reavaluació s'entén com a complementària i no com a sistema d'avaluació paral·lel. Hi podrà accedir tot aquell alumne que, justificadament, no hagi pogut presentar-se a un o diversos exàmens. Com a mesura de gràcia, es permetrà també l'accés a la reavaluació als alumnes suspesos amb una nota mitjana igual o superior al 4.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació de lectures	25%	0	0	5, 7
Examens parcials (3)	75%	6	0,24	2, 3, 4, 5, 7, 10
Revaluació	Variable	2	0,08	3, 5, 6, 7, 10

Bibliografia

- AZCARATE, J. M. *et alt.*, *Colección de documentos para la Historia del Arte en España*, Madrid, 1981-1982.
- ASSUNTO, R., *La Critica d'arte nel pensiero medioevale*, Milà, 1961.
- BAUER, H., *Historiografía del arte. Introducción crítica al estudio de la Historia del Arte*, Madrid, 1980.
- BAXANDALL, M., *Giotto y los oradores*, Madrid, 1996 (1971)
- BORDINI, S., *Materia e imagen. Fuentes bibliográficas de las técnicas de la pintura*, Barcelona, 1995.
- BRUYNE, E. De, *Estudios de estética medieval*, 3 vol., Madrid, 1958-1959 (1946).
- BRUYNE, E. De, *La Estética de la Edad Media*, Madrid, 1987.
- CALVO SERRALLER, F., *Fuentes de la Historia del Arte (II)*, Madrid, 1997.
- DAVIS-WEYER, C., *Early medieval art, 300- 1150. Sources and documents*, Toronto, 1986.
- ERLANDE-BRANDENBURG, A., *De pierre, d'or et de feu. La création artistique au Moyen Age (IVe-XIIIe siècle)*, París, 1999.
- FRANKL, P., *The Gothic. Literary sources and interpretations throught eight centuries*, Princeton, 1960.
- FREIXA, M & J.M. MUÑOZ, *Les fonts de la història de l'art d'època moderna i contemporània*, Barcelona, 1999.
- FRISCH, T. G., *Gothic art, 1140-c. 1450. Sources and documents*, Toronto, 1987.
- GRABAR, A., *Los orígenes de la estética medieval*, Madrid, 2007.
- GRASSI, L., *Teorici e storia della crítica d'arte*, Roma, 1970-1979.
- HOLT, E. G., *A documentary history of art*, Nova York, 1957-1966 [1947].
- JAQUES, J., *La Estética del románico y el gótico*, Madrid, 2003.
- MANGO, C., *The Art of the Byzantine Empire, 312- 1453. Sources and documents*, Toronto, 1972.
- MIGNE, J.-F. (ed.), *Patrologiae cursus completus. Series Graeca*, París, 1857-1866
- MIGNE, J.-F. (ed.), *Patrologiae cursus completus. Series Latina*, París, 1844-1855.
- MORTET, V., & P. Deschamps, *Recueil de textes relatifs a l'histoire de l'architecture et à la condition des architectes en France, au Moyen-Âge*, París, 1995 (1911).
- PANOFSKY, E., *El abad Suger. Sobre la Abadía de Saint-Denis y sus tesoros artísticos*, Madrid, 2004.
- SCHLOSSER, J., *La literatura artística. Manual de fuentes de la historia moderna del arte*, Madrid, 1976 (1924).

TATARKIEWICZ, W., *Historia de la estética*, 3 vols., Madrid, 1987-1991.

TATARKIEWICZ, W., *Historia de la crítica de arte*, Barcelona, 1991 (1970).

VENTURI, L., *Historia de la crítica de arte*, Barcelona, 1981 [1945].

WIEBENSON, D., *Los tratados de arquitectura. De Alberti a Ledoux*, Madrid, 1988 (1982).

YARZA, J., *et alt.* (ed.), *Arte medieval I*, Barcelona, 1982 (Fuentes y documentos, II).

YARZA, J., *et alt.* (ed.), *Arte medieval II*, Barcelona, 1982 (Fuentes y documentos, III).

YARZA, J., *Fuentes de la Historia del Arte (I)*, Madrid, 1997.